

Claus Rønlevs bibliotek

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Digitaliseret efter aftale med Selskabet for Danmarks Kirkehistorie. PDF-filen er kun til ikke kommercielt brug.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine mange tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

KIRKEHISTORISKE SAMLINGER

SJETTE RÆKKE

UDGIVNE AF

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE

VED

J. OSKAR ANDERSEN og **BJØRN KORNERUP**

PROFESSOR, DR. THEOL.

OVERARKIVAR, DR. THEOL.

SJETTE BIND.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS G. E. C. GADS FORLAG.

1948--50.

Omkring Søren Kierkegaards Disputats.

Af Carl Weltzer.

Søren Kierkegaards Disputats for den filosofiske Magistergrad »Om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Socrates«, blev af Fakultetet antaget til Forsvar 16. Juli 1841 (en henrivende Trykfejl lader der staa: Dabam d. XVI Julii MDCCCLI), og der er ingen Forbehold i Kendelsens Ordlyd: *Dissertationem hanc inauguralem Philosophorum in Universitate Hauniensi Ordo dignam censuit*¹; fem Aar forinden havde hans otte Aar ældre Broder nær nægtet at disputere, da det theologiske Facultet havde medgivet hans *Dissertation* den lidet opmuntrende Bedømmelse: *Hanc dissertationem admitti posse creditit ordo Theologorum Hauniensium*². Om Afhandlingens Indhold og dens Betydning saavel i Doktorandens personlige Udvikling som for Sokratesstudiet skal der ikke her tales, men blot henvises til Jens Himmelstrups Disputats fra 1924: »Søren Kierkegaards Opfattelse af Sokrates« og samme Forfatters: »Sibbern« 1934. Den 328 Sider store Afhandling forelaa trykt i September, og den 29. September 1841 fandt Forsvaret Sted under stor Tilslutning³, saavel fra Opponenternes Side, de blev 9 ialt⁴, som fra

¹) Søren Kierkegaard: *Samlede Værker XIII*, 2' Udg. 1930, 104.

²) P. Chr. Kierkegaard: *De theologia vere christiana* 1836 p. II.

³) Berl. Tid. 1841. 29. 9. Nr. 227: »Havde hidkaldt et usædvanlig talrigt Auditorium«.

⁴) »Dagen« 39' Aarg. Nrr. 227—228; 29.—30. 9. 1841.

Tilhørernes. Søren Kierkegaard var allerede da en kendt Mand, ikke mindst i akademiske Kredse. Jens Himmelstrup, der af det filosofiske Fakultets »Diarium« meddeler Hovedpunkterne i Afhandlingens Cirkulation i Fakultetet (Modtagelse, Spørgsmaal om Tilladelse til at disputere paa Dansk, Kravet om Theses vedføjet paa Latin osv.), som disse findes ganske kortfattet i den nævnte Protokol, nævner den Smule, der findes af Udtalelser, der synes at have Relation til Oppositionen 29. September, nemlig A. F. Becks og F. C. Sibberns Udtalelser, og tilføjes der: »Iøvrigt kendes meget lidt til de faldne Udtalelser. Saavel Brøndsteds som Sibberns vilde have været af stor Interesse«¹. Da ved et lykkeligt Tilfælde Censuren over Kierkegaards Afhandling og de af ham afkrævede Theses findes opbevaret paa Rigsarkivet² sammen med Erklæringer om, hvorvidt Søren Kierkegaard kan anses værdig til at maatte fritages for at indsende sin Afhandling paa Latin, gives der ved disse samtidige Udtalelser et Vidnesbyrd om, hvorledes man fra videnskabeligt Hold saa paa den 28 aarige cand. theol. Søren Kierkegaard og hans første videnskabelige Arbejde.

Den anden Juni 1841 indsender Søren Kierkegaard sin Ansøgning til Kongen om at maatte faa Tilladelse til at indlevere sin Afhandling paa Dansk ledsaget af latinske Theses, over hvilke der skal disputeres; denne Sag gaar saa sin Gang ad almindelig Vej, idet den fra Directionen for Universitetet og de lærde Skoler sendes Rector magnificus og Consistorium som øverste og det filosofiske Facultet som underste Instans til Erklæring; samtidig har Søren Kierkegaard personlig afleveret sin Afhandling til Fakultetets Dekan, Professor Sibbern³, der, efter selv

¹) Jens Himmelstrup: Sibbern 1934, 266.

²) Univ. Arkiv 1640: Det filosofiske Fakultets Dekanatspapirer 1841 Nr. 50 og Univ. og Skoledirektionens Arkiv: Forestillinger 1841 Nr. 2194.

³) Univ. Arkiv 1630: Diarium Facultatis philosophicae 1836—56. 1841 Nr. 50 3. Juni: »Cand. theol. Kierkegaard overbragte *personlig*,

at have læst Disputatsen igennem paa kort Tid, straks sender denne i Cirkulation hos Fakultetets sagkyndige, idet Professor Madvig faar den tilstillet 16. Juni og den derefter, med den imidlertid fra Consistorium modtagne Anmodning om en Udtalelse i Anledning af Kierkegaards indsendte Ansøgning om at maatte indgive en Disputats paa Modersmaalet¹, sendes til Dobbelterklæring, baade om Disputatsen kan antages, og om dette kan ske, uagtet den ikke er skrevet paa Latin, til de »græske Professorer« F. C. Petersen og P. O. Brøndsted. Desuden faar Universitetets Rektor, Professor H. C. Ørsted, Afhandlingen til Gennemlæsning, da Consistorium jo skal udtale sig i Dispensationsspørgsmaalet, og da Ørsted ønsker et yderligere sagkyndigt Skøn og henviser til, at de filosofiske Lærerkæfter, Rs. Nielsen eller H. L. Martensen, ogsaa bør udtale sig om Afhandlingen, hvis Form ganske aabenbart ikke behager H. C. Ørsted, prøver Sibbern ogsaa at sende Bogen til dem. Professor Rs. Nielsen, der nylig er blevet Professor i Poul Møllers gamle Fag, afslaaer at ville læse Skriftet; om det skyldes Travlhed eller Forsigtighed eller begge Dele, kan næppe afgøres. Det er dog kendt², at Kierkegaard netop i disse Maaneder overfor Sibbern har railleret over, at Nielsen efter hans Mening ganske uforberedt havde paataget sig Professoratet, og at den retsindige Sibbern havde riposteret: »De skal nu ogsaa altid saaledes hakke paa Nielsen«. At Martensen saa paatog sig Gennemlæsningen var meget naturligt, han havde doceret i Moralfilosofi og iøvrigt en Tid for Aar tilbage været Kierkegaards Manuduktør og kendte saaledes til Doktorandens særegne Intellekt³, der allerede i 20 Aars Alderen som Dissertation for Magistergraden, et i det danske Sprog affattet Skrift i 6 Bd. i 4to«.

¹) Univ. Arkiv 1630 Diarium ... 1841 Nr. 55, 19. Juni: »Rector tilsendte Facultetet en Directionsskrivelse med en Ansøgning fra Candidat Kierkegaard«.

²) Det Nittende Aarhundrede 1876—77, 1877, 352.

³) H. L. Martensen: Af mit Levnet I, 1882, 78 f.

vidnede om »en ikke almindelig Begavelse«, skønt den for Martensen syntes at skæmmes af »et uimodstaaeligt Hang til Sophistik, til et Spidsfindighedens Spil, der ved alle Leiligheder kom frem og ofte var trættende«. Det maa siges til Martensens Ros, at han uden nogen Reservation eller Trang til Bedreviden gaar ind for Antagelsen af Kierkegaards Disputats.

Søren Kierkegaards Ansøgning om Tilladelse til at disputere paa Dansk lyder saaledes¹:

Kjøbenhavn d. 2den Juni 1841

Søren Aabye Kierkegaard, Candidat i Theologien med Laudabilis fra Juni 1840, ansøger allerunderdanigst om Tilladelse til at maatte indlevere sin for Magister-Graden udarbejdede Dissertation, »om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Socrates«, i Modersmaalet, dog saaledes, at der vedføies samme latinske Theses og at det mundtlige Forsvar bliver paa Latin.

Indk. 4/6 41 ad 1 H 981, 1064 b.

ved kongelig Naade en lignende Begunstigelse er bleven saa vel Mag: Hammerich, som Mag: Adler til Deel, der giver mig Mod til at haabe, og det saa meget mere som de ydre Omstændigheder synes aldeles eensartede. Hvad nemlig den Gjensstand angaaer, jeg har foretaget mig til Behandling, da tilhører vel paa en Maade Begrebet Ironi Oldtiden, men tilhører den dog egentlig ogsaa kun forsaavidt, som den moderne Tid hermed tager sin Begyndelse, saaledes at dette Begrebs Opfattelse i strængeste Forstand maa hævdes den nyere Tid. Hertil kommer, at dette Begreb atter i den Tid, som ligger

Til Kongen!

For Deres Majestæt vover Undertegnede herved at fremtræde med allerunderdanigst Ansøgning om Tilladelse til at maatte indlevere sin for Magister-Graden udarbejdede Dissertation, »om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Socrates«, i Modersmaalet, dog saaledes, at der vedføies samme latinske Theses, og at det mundtlige Forsvar bliver paa Latin.

Idet jeg fordrister mig til allerunderdanigst at henlede Deres Majestæts allerhøieste Opmærksomhed paa denne min Ansøgning, er det fornemlig Forestillingen om, at

¹) Indlæg til Forestilling Nr. 2194, 1841. Univ. og Skoledir. Arkiv.

os nærmest, har gjort sig gjeldende i riig individuel Mangfoldighed. Denne dets Fremtræden i vor Tid maatte der ogsaa tages et væsentligt Hensyn til. I Betragtning heraf tillader jeg mig allerunderdanigst at hendrage Deres Majestæts allerhøieste Opmærksomhed paa, hvor vanskeligt ja umuligt det vilde blive, uden at den fri, personlige Fremstilling for meget vilde lide, udtømmende [f. 2] at behandle denne Gjenstand i det Sprog, der hidtil var de Lærdes. Men ligesom Gjenstandens Beskaffenhed maatte anbefale dette mit Andragende, saaledes forhaaber jeg ved mine Examina, som alle ere fuldendte med bedste Character og Examen philologico-philosophicum med Udmærkelse, at have aflagt Prøver paa at være i Besiddelse af saa megen Indsigt i de lærde Sprog, at jeg ikke kan ansees at have gjort mig uværdig til en saadan Begunstigelse. Hertil kommer, at jeg i længere Tid har beskæftiget mig med at undervise i det latinske Sprog og derved haft Leilighed til at ikke at glemme, hvad jeg har lært, og maaskee at lære Mere. I denne Henseende tillader jeg mig allerunderdanigst at lade følge en Copie af en Attest¹ fra Borgerdysskolens Bestyrer Hr. Professor Nielsen.

»Hr. Candidatus theol: S. Aabye Kierkegaard udmærkede sig som Discipel i denne Skole ved Flid og Hoved og ved en aandrig Opfattelse af Underviisningsgjenstande i Almindelighed og af Sprogenes Form og Aand i Særdeleshed. Han vakte da allerede de store Forventninger om Retsindighed, Selvstændighed og Dygtighed, om det skarpe, klare og omfattende Blik, den dybe, levende og alvorlige Aand, og den i alle Retninger ypperlige Fremstillingsgave, han siden har afgivet Prøver paa. Omstændighederne have vel ikke gjort det nødvendigt for ham at undervise, men han har dog ofte følt Trang dertil. Saaledes har han flere Aar paa min Anmodning understøttet mig med de svagere Candidater i Latinsk Stil og heldig virket til at vække dem til en Tænkning, der ikke var beregnet blot paa Examen, men vedblev at vise sig virksom paa deres senere Liv; i et Par Aar, da jeg ikke selv formedelst svage Øine kunde rette øverste Classes Stile, gjorde han det for mig med den nu modnere Indsigt i Sproget, jeg kjendte hos ham i Skolen; i eet Skoleaar læste han efter sit Ønske Latin i 2den Classe, og bragte den vidt i Latin og dens hele aandelige Udvikling; nogle af dem dimitteredes i Aar, da han

¹) Anbefalingen er tidl. trykt bl. a. i V. Ammundsen: Søren Kierkegaards Ungdom 1912, 68 f. efter Efterl. Papirer I S. XLIX f.

ogsaa velvillig understøttede mig i Latin og Stiil i øverste Classe¹ og gjorde det ligesaa godt, som jeg selv. — Saavidt jeg altsaa formaaer at dømme, har han et ikke almindeligt Herredømme over det latinske Sprogs baade mundtlige og skriftlige Behandling.

Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn, d. **. Nov. 1840.

Om allernaadigst Bønhørelse anholder M. Nielsen.«

allerunderdanigst
Søren Aabye Kierkegaard
Candidat i Theologien.

Søren Kierkegaard henviser saaledes i sin Ansøgning om at maatte indsende sin Magisterafhandling paa Dansk til to Fortilfælde: M. Hammerich og A. P. Adler, der begge hørte til Kierkegaards Omgangskreds allerede fra Drengesaarene, den første gennem Brødremenigheden, den anden fra Borgerdydsskolen; siden kom Adlers ejendommelige Løbebane til at beskæftige Kierkegaard stærkt, som det store Skrift »Bogen om Adler« først trykt i »Efterladte Papirer«² giver Indblik i. *Martin Hammerich* havde allerede i 1836, fem Aar før Kierkegaards Disputats, ved kongelig Resolution af 15. Januar 1836 (R. A. Forestillingsprotokol Nr. 1622; Bilagene til Sagen (ad I F 1055) findes ikke længere) faaet Tilladelse til at indsende sin Afhandling for den filosofiske Magistergrad paa Dansk, da Emnet »Om Ragnaroksmøythen« vanskeliggjorde Benyttelsen af det hævdundne latinske Sprog; dog krævede Universitetet og Direktionen for Univ. og det lærde Skolevæsen, at der vedføjedes latinske Theses, uddraget af Afhandlingen; man slog sig iøvrigt til Ro med, at M. Hammerich allerede ved sin philosophiske Prisopgave: »Qualis fuit libertinorum in republica Romana libera conditio«, for hvilket han i 1830 havde faaet Accessit, tilbørligt havde bevist sin Færdighed som Latinist. *Adolph Peter Adler*, der efter sin theologiske Embedsexamen i 1836 havde kastet sig over

¹) Kierkegaard har udeladt Ordene »i den travleste Tid« som findes i Originaldokumentet. K. B. Kierkegaardarkiv D. Pk. 6.

²) Efterl. Papirer 1844—46, 1872, 451—696. — Pap. VII, 1916, 3—311.

filosofiske Studier baade hjemme og i Udlandet, opnaaede kongelig Resolution af 8. Maj 1840 (R. A. Forestillingsprotokol Nr. 2055 Bilagene (ad 1 H 49) er ogsaa bortkomne). F. C. Sibbern mener (Un. Ark. 1640 Fil. Fac. Dec. Pap. 1840 ad 39), at »Hvad Adlers Ansøgning angaaer, saa qvalificerer Afhandlingens *Gjenstand* og *Indhold* ham aldeles til at anbefales, efterat Lector *Martensen* har faaet en lignende Anbefaling fra Universitetet, ja allerede har erholdt Bevillingen«. Adlers Afhandling, der hedder »Den isolerede Subjectivitet i dens vigtigste Skikkelse« 1. Del, er en Frugt af hans Beskæftigelse med den Hegel'ske Filosofi, for hvilken han blev et Sendebud i Lænker, idet hans Sindstilstand tog Skade af den megen Tænken, saaledes at han, ikke tre Aar efter at han var blevet Sognepræst i Hasle først suspenderedes¹, siden pensioneredes og levede som en Slags Privatfilosof, nu med Front mod den Hegel'ske Retning og i aandelig Uligevægt, i dobbelt Forstand en Præst uden Menighed.

Ejendommeligt nok henviser Søren Kierkegaard ikke til et tredie og i den akademiske Verden særdeles velkendt Tilfælde, hvor der var blevet givet Tilladelse til at indsende en dansk Disputats, endda til Opnaaelse af den theologiske Doktorgrad, nemlig *Hans Lassen Martensen's* Afhandling om »Mester Eckart«, der ifølge kongelig Resolution af 20. Marts 1840 (Forestillingsprotokol Nr. 2033 (Bilagene ad 1 G 2055 findes hellerikke)) paa Grund af Stoffets Art maa indsendes paa Dansk, ogsaa fordi Forfatteren ikke ser sig i Stand til i rette Tid inden Kongeparrets Kroning at kunne tilvejebringe en latinsk Disputats, medens man ogsaa her kræver vedlagte latinske Theses uddragne af Skriftet. Naar Kierkegaard ikke nævner Martensen, kan det skyldes, at Mester Eckart alligevel ikke blev brugt til at disputere over ved Københavns Universitet, da Kiels Universitet udnævnte H. L. Martensen

¹) A. P. Adler: Skrivelser min Suspension og Entledigelse vedkommende 1845, 4.

til Æresdoktor, hvilket fik den 32 aarige Theolog til at renoncere paa at vinde Doktorhatten ved en Disputationsakt som en almindelig Doktorand¹. Maaske kan det i de senere Aar hastigt voksende Modsætningsforhold mellem Kierkegaard og Martensen, hans gamle Manuduktør, allerede spores i dette Tavshedens Vidnesbyrd, at Kierkegaard ikke, som naturligt vilde være, drager en Paralel mellem Martensens Studier i den tyske Mystik og sine egne i den græske Antik, hvor det i begge Tilfælde gælder, at Tolkningen bedst kan ske paa Dansk, da Emnerne ses i Nutidsbelysning, og der tages Stilling mindre til fortidige end til nutidige Strømningers og Skikkelsers Forhold til Afhandlingernes Objekter. Muligt kan ogsaa Forskellen paa et theologisk og et filosofisk Fakultets Sammensætning gøre, at Søren Kierkegaard, mere Poul Møllers end Jens Møllers tidligere Discipel, kun henviser til de to »filosofiske« Tilfælde.

Medens Kierkegaards Ansøgning vandrer fra Instans til Instans, er Afhandlingen selv paa Vej omkring hos de respektive Censorer indenfor Fakultetet, idet Dekanen, Professor *Sibbern* i sin Følgeskrivelse² gaar ind for dens Antagelse.

Medfølgende Afhandling i 6 Hefter i stor Qvart »om Begrebet Ironie med stadigt Hensyn til Sokrates« er i de første Dage af Juni bleven bragt mig af dens Forfatter Candidat i Theologien Søren Kirkegaard, som Dissertation for Magistergraden. Han har derhos sagt mig, at han gjennem Universitetsdirectionen har indgivet en Ansøgning om, at det maatte tillades ham at indlevere en saadan Dissertation *paa Dansk* og at lade den trykke i samme Sprog, imod at forsvare den, hvis den findes værdig til at antages, samt tilføiede Theses, *paa Latin*. Jeg haaber, at, da saadan Bevilling nu har været tilstaaet Flere, og Æmnet, saaledes som Forfatteren med Hensyn til den nyeste Philosophie har behandlet det, lidet egner sig til at behandles paa Dansk [rettet til: Latin (med Madvigs

¹) H. L. Martensen: Af mit Levnet II, 1883, 10 f.

²) Univ. Arkiv. Det filos. Fak. Dekanatspapirer 1841 Nr. 50.

Haand)], Intet vil findes til Hinder for at anbefale formældte hans Ansøgning, naar den kommer til Facultetets Erklæring, hvilket endnu ei er skeet, og ønsker jeg mig hertil auctoriseret af mine Herrer Colleger.

Hvad Afhandlingen selv angaaer, som jeg, som første Censurerende, har gennemgaaet, saa gaaer den, i sin første og største Hoveddeel ud paa at gennemføre en, saavidt jeg veed, Forfatteren eiendommelig, men ved det Meget, som i den nyeste Tid er skreven om Sokrates, fremkaldet Idee, den, at betragte Sokrates som den, hvis Hovedbetydning er den, at han har været en Hovedrepræsentant for den Art af Ironie, der er beslægtet med den senere i Grækenland uddannede Skepsis, og syntes at have været et naturligt Gjennemgangsled for, gennem Sophisternes Bekæmpelse, at komme til en grundigere Philosophering. Naar det bemærkes, at allerede Schleiermacher, som bekjendt, har meent, at Sokrates fornemmelig var at betragte som *Dialektiker*, og at han, som saadan, især udøvede sin bekjendte Maieutik eller Jordemoderkonst, maa det nu tilføies, at han dog fornemmelig maa have været Dialektiker i *negativ Retning*, som han jo da, som bekjendt, satte sin Viden i, at han Intet vidste, og sin Konst i at overbevise Andre, især Sophisterne og deres Tilhængere om, at ogsaa *de* Intet vidste, og naar nu hertil Adskilligt lægges, som Hegel [f. 2] især har peget hen paa, saa gjør man sig let fortrolig med vor Forfatters Idee, ifølge hvilken Sokrates fornemmelig har været Mester i Ironien og som saadan især har virket; ja vor Forfatters Idee kunde man endog ønske skarpere gennemført, end det forekommer mig at være skeet med al den Bestræbelse for at kalde Alt frem til dens Opklaring, som vi her hos vor Forfatter see, hvis Arbeide ogsaa derved har faaet et stort Omfang. I det Enkelte kunde man vist ønske, at Eet og Andet, som hører en lavere Stilart til, maatte ved Afhandlingens sidste Gjennemsyn bortskjæres som yppige Skud; men forresten læses Afhandlingen fra *Stilens Side* med Lethed. — Hovedexpositionen af Forfatterens Idee i dens Betydning for Philosophiens Historie findes i 4de Hefte Pag 26 til 34, hvorpaa jeg her vil hendraage Opmærksomheden. Iøvrigt har Forfatteren ikke indskrænket sig til Sokrates allene, men har i sin Afhandlings anden Hoveddeel omhandlet Ironien i vor Tidsalder med særdeles Hensyn til Brødrene *Schlegel*, *Ti[e]ck*, og *Solger*.

Men Titelen paa Afhandlingen burde uden Tvivl forandres saa, at den lød: Sokrates som Ironiker med Bidrag til en Ud-

vikling af Begrebet Ironie overhovedet, især med Hensyn til den nyeste Tid.

Jeg udbeder mig denne Sag befordret saa, at Forfatteren inden Sommerferiens Begyndelse kunde faae sin Afhandling med Censur tilbage. At den antages, vil der, haaber jeg, ei kunne være Tvivl om. Saa stor den er, læses den dog med Lethed i en ei lang Tid, da Sproget flyder let, og den er saare læselig skreven i calligraphisk Henseende.

Khavn d: 16de Juni 1841

F. C. Sibbern
h. a. Dec. fac. philos.

Sibbern har saaledes ikke saa faa Indvendinger at gøre, men er ganske klar over baade de nye Tanker, Disputatsen indeholder, og over, at den Bredde og stilistiske Uakademiskhed, som forekom baade ham og Brøndsted utilstedelige i en videnskabelig Afhandling, nu engang hørte med til Kierkegaards Udtryksform, og at Bogen selv som Helhed var vægtig og i enhver Henseende letlæselig. Jens Himmelstrup¹ nævner et Par Steder, hvor der fra Sibberns Side tages Stilling til Enkeltheder i Disputatsen, og omtaler Sibberns Parallelisering af Jean Pauls Stil og Kierkegaards, som begge har en »eiendommelig og særegen Marcherings-, Gang- og Slentremaade«.

Professor *Madvig*, der saa faar Afhandlingen til Bedømmelse², da Sibbern ved, at Kierkegaard allerede har vist ham Dele deraf, er utilfreds med Formen, men finder Indholdet godt:

I Analogie med et Par foregaaende Tilfælde stemmer jeg for, at Facultetet anbefaler Ansøgningen om, at Forfatterens Afhandling [f. 3] modtages paa Dansk. Hvad Afhandlingen selv angaaer, af hvilken jeg kjender et stort Partie tidligere, da bærer den saadant Præg af aandeligt Liv og frisk Tankebevægelse og af fleersidige Studier baade af græsk Litteratur og af nyere Philosophie og Æsthetik, at den forekommer mig fuldkommen at kvalificere Forf. til Magistergraden; men paa

¹) se »Sibbern« p. 267 f.

²) se Un. Ark. Det fil. Fak. Dekanatspapirer 1841 Nr. 50.

den anden Side laborerer den ikke blot i Compositionen af en vis bred og magelig Løshed, men i selve Begrebsudviklingen af Mangel paa videnskabelig Orden, Form og concentreret Fasthed, der ikke mindst viser sig i Anordningen og Forbindelsen af Afhandlingens to Hovedbestanddele. Fremstillingen lider af en selvbehagelig Jagen efter det Piqvante og Vittige, der ikke saa sjelden slaar over i det reentud Plat-Smagløse. (En lille Prøve kan den af Decanus med Blyant mærkede Anmærkning i 5te H. S. 17 fra Enden give og en ditto kan sees 6 H. S. 10, hvor Skjæbnen har villet, at Forf. giver denne Skildring af et stagnerende »Stilleben« for en Tid, der af den franske Revolution allerede var rystet ret vel ud af de gamle Folder). At de [udstreget: plumpeste] værste af disse Udvevter borttages, kunde man være fristet til at gjøre til *Betingelse* for Antagelsen, naar ikke Forhandlingen herom var besværlig og kjedsommelig. At yttre et *Ønske* herom vil efter Forf.ens Individualitet og Forkjerlighed for disse Ingredientser, være forgjæves, naar ikke i det Ringeste Decanus seer Afhandlingen efterat den er beskaaren lidt i denne Henseende.

20de Juni 1841

J. N. Madvig.

Madvigs Udtalelser er interessante af flere Grunde. Dels fordi de viser, at Søren Kierkegaard har søgt til ham og ikke til de to græske Professorer med sin endnu ufærdige Afhandling, dels fordi Madvig, der ikke kom til at opponere, synes at være den af Censorerne, der stærkest gaar ind for Antagelsen af Disputatsen, hvis Tankefylde og Præg af aandeligt Liv i hans, ellers kritiske, Øjne langt overvejer de væsentlige Indvendinger, han fremsætter med Hensyn til Afhandlingens logiske Opbygning; han mener som Sibbern, at Stilen er vel flot, »en vis bred og magelig Løshed«, men synes at dette hører med til Kierkegaards Personlighed, en Mand, der har taget sig Tid til i ti Aar at studere Theologi, maa i Madvigs Tanker ikke være anlagt for de regelrette Former; dels røber de et personligt Kendskab til Kierkegaard som Taler og Dialektiker, maa ske vundet i Studenterforeningen i 30'erne, ikke mindst i December 1839, hvor de begge var ivrige Deltagere i

Debatterne om Adresser til Christian VIII. Madvig finder, at Kierkegaard selvbehageligt jager efter at chokere sine Læsere, og at det er ikke Umagen værd at søge at faa ham til at ændre ved enkelte af de mest platte Udsagn, da dette blot vil blive et trættende Tovtrækkeri, »besværlig og kjedsommelig« vil en saadan Diskussion falde ud. Kierkegaard er altsaa en Sofist i Madvigs Tanke; men en Karl for sin Hat. — Sibbern sender Afhandlingen¹ videre:

Efterat have modtaget medfølgende Afhandling med nærværende Skrivelse tilbage fra Professor Madvig, til hvem jeg først havde sendt den, fordi han allerede kjendte en Deel af den og saaledes hurtigere kunde afgive en Dom om den, vedlægger jeg nu den imidlertid modtagne mig gjennem Rector magn: tilstillede Ansøgning fra Hr. Cand. Kierkegaard om at maatte levere Afhandlingen paa Dansk.

Jeg afsender nu denne Sag til de Herrer Professorer i den græske Literatur, af hvilke jeg antager, at een vil tillige med mig blive opponens ordinarius.

21 Juni [18]41

Sibbern

De to græske Professorer, *F. C. Petersen* og *P. O. Brøndsted*, var om ikke hinandens diametrale Modsætninger, saa dog af vidt forskelligt Naturel. Petersen, der tillige var Regensprovst, var en tør og forsigtig Gransker, hvis Elev Madvig naaede langt videre end sin Lærer, medens Brøndsted, der mere var Arkæolog end Filolog, altid havde en Duft med sig af Hofsale og Selskabsliv i Saloner og lærde Institutioner. Ingen af dem havde særlige Forudsætninger for at kunne bedømme Afhandlingen om Sokrates som Ironiker, og de synes begge, ialtfald i første Omgang, at have ladet sig nøje med Madvigs og Sibberns Udtalelser og et Gennemsyn eller en Gennembladning af den store Afhandling, om hvis Indhold de da ogsaa udtaler sig sær-

¹) Un. Ark. Det fil. Fak. Dekanatspapirer 1841 Nr 50.

deles forsigtigt, idet de begge væsentligt holder sig til Kritik over de mest iøjnefaldende sproglige Ejendommeligheder.

[f. 4]¹ Jeg modtog denne Disputats d 21de eller 22de Juni og expederer den d 4de Juli. At jeg uagtet Decani Ønske ikke har kunnet expedere den hurtigere, maae finde sin Retfærdiggjørelse i Disputatsens usædvanlige Omfang og sin Undskyldning deri, at den hos mig er collideret med mange uopsættelige Forretninger. —

For ikke at opholde Sagen længere end aldeles nødvendigt, har jeg indskrænket mig til et hurtigt Gjennemsyn, men hvorved jeg dog har kunnet danne mig en Dom om foreliggende Arbeide. Jeg tiltræder mine H^{tt} Collegers (Hr. Prof. Sibberns og Madvigs) Votum, at denne Afhandling kvalificerer Forf. til Magistergraden under Betingelse, at han tilføier latinske Theses, hvorover der disputeres, og hvorved jeg foreslaaer, at der forlanges, at disse Theses saa fuldstændig som muligt angive Disputatsens Hovedmomenter; ligesom det vel ogsaa er en Selvfølge, at disse Theses forelægges til Approbation, inden de trykkes med Disputatsen.

Ved en ordnende og sammentrængende Bearbejdelse vilde dette Skrift vinde meget, men da ogsaa jeg er af den Mening, at en saadan vel ikke vilde opnaaes, da Forf. ifølge sin Personlighed vel hverken kan eller vil foretage en saadan Forandring, maae man vel indskrænke sig til at antyde, hvad der i denne Henseende savnes, men dog andrage paa, at adskillige Udskeielser i den sarkastiske og railerende Stilart borttages, som upassende i et akademisk Skrift. Det kunde vel overdrages Decanus, som allerede in marg. har noteret de værste Steder af denne Art, at conferere med Forf. herom.

Jeg tiltræder den af Prof. Sibbern foreslaaede Forandring af Titlen. Den ansøgte Tilladelse til at levere Disputatsen paa Dansk vil man vel efter Omstændighederne være enig om at anbefale under de angivne Betingelser.

Reg. [Regensen] d. 4de Juli 1841

F. C. Petersen.

Fra Regensprovsten gaar Afhandlingen videre til Geheime-Legationsraaden, som Professor *Brøndsted* vedbli-

¹) se foreg. Note.

vende kaldtes. Han svarer hurtigt og elegant¹, idet han mener, at naar Sagkundskaben kan sige god for Indholdet, maa Doktoranden selv tage Ansvaret for enhver Mangel ved Sprogdragten.

Jeg afsender nærværende betydelige Arbeide af Hr. Kierkegaard efter at have havt det ikkun een Dag for mig, og uagtet jeg føler stor Tilbøielighed til at læse det Hele med studerende Opmærksomhed. Men naar Ampliss.s Decanus vil lade denne vidtløftige Afhandling retournere »inden Sommerferienes Begyndelse« til Forfatteren, saa er der intet andet for, end at lade den gaae med *Velocifère* paa Facultetets Jernbane, jeg mener med dettes hurtigst mulige Befordring, at den betimeligen kan naa sin Bestemmelse, der utilbørligen maatte forsinkes dersom jeg, der just er overlæst med Arbeide for at blive færdig med det Pensum, jeg bør udføre inden Sommerferien, vilde beholde dette mærkelige Skrivt indtil [f. 5, løst indlagt Blad] jeg havde læst det retteligen.

Jeg har imidlertid kiget ind i det paa mange Steder og troer nok at kunne give ogsaa mit Votum for at Afhandlingen bør antages og anbefales, efter foregaaende Exempler, dog med Tilføielse, som i lignende Tilfælde, af latinske Theses, som forelægges Decanus og Facultetet inden de trykkes. — Et nærmere Bekjendtskab med denne Bog maa jeg opsætte, indtil den er trykt og Disputationen berammes.

Imidlertid kan jeg ikke tilbageholde det samme Ønske som mine Colleger allerede have yttret, at Amplissimus Decanus ville bestræbe sig for at formaae Forfatteren til at bortskære visse Excrescencer, der endog paa nogle Steder, f. Ex. det af Prof. Madvig paaepgte i Vite Hefte Side 10—11, svulme op til virkelige Gevæxter og bære Vidne mod Forf. om, at han stundom ikke modstod en indvortes Fristelse til at overspringe det Gjerde som adskiller baade den rette Ironi og den billige Satire fra platte Overdrivelsers uvederqvægende Gebet. Der ere mange og drøie af den Slags Steder. Skulde et individuelt Liebhaberi til deslige Lækkerheder hindre Forfatteren i at lade sig beraade i denne Henseende, saa faaer man vel at trøste sig med, at det *ikkun* er Facultetets Sag af yde *Indsigten* og *Kundskaberne* Anerkjendelse, men *ingenlunde* at bevirke en

¹) se Note p. 295.

bedre Smag hos dem der, ifølge deres Indsigt og Kundskaber, burde have en bedre Smag.

Brøndsted.

Modtaget Mandag Aften den 5te, afsendt Onsdag Formiddag d. 7. Julij 1841.

Afhandlingen havde ligget relativ længe hos Professor Petersen og var kun et Døgn hos Prof. Brøndsted; men Sibbern ønsker at faa Sagen afgjort inden Universitetsferien og mener derfor, at man ikke behøver at lade endnu flere Medlemmer i eller udenfor Fakultetet faa den til Gennemsyn. Han skynder sig med at finde det midt i Juni modtagne Brev¹ fra Consistorium frem, hvis Ordlyd først skal gengives:

1 H. 981 KK. 1015
Til Consistorium
den 15. Juni 1841

Forinden nærmere Bestemmelse tages med Hensyn til hosfølgende Andragende, hvori Cand. Theologiae Søren Aabye Kierkegaard anholder om at maatte indlevere sin for Magistergraden ved Kjøbenhavns Universitet udarbejdede Dissertation »om Begrebet Ironie med stadigt Hensyn til Sokrates«, i Modersmaalet, men dog saaledes at der vedføies samme latinske Theses, og at det mundtlige Forsvar bliver paa Latin, skulde Dir.[ectionen] tjenstligst udbede sig D Herr. Rector og Professorers gode Betænkning behageligen meddeelt og dermed det Indsluttede tilbage.

Saasnart Decanus, Professor Sibbern havde faaet det sidste af Censorernes Vota, nemlig Professor Brøndsteds, som blev afsendt 7. Juli 1841, svarer han endnu samme

¹) Univ. og Skoledir. Arkiv. 1841. Forest. 2194: Indlæg.

Dag Consistorium paa det filosofiske Fakultets Vegne, at man støtter Søren Kierkegaards Andragende om at maatte indgive Afhandlingen paa Modersmaalet.

447 Indk. [om] d. 8 Juli 1841.

Efterat de nærmeste vedkommende Professorer i Facultetet, nemlig de tre philologiske Professorer, tillige med mig (Prof. R. Nielsen har ønsket ei at faae den) have havt Hr. Candidat Kierkegaards Afhandling om Sokrates som Ironiker til Gjennemlæsning eller Gjennemsyn (tre af os fire have virkelig gennemgaaet denne store, den vil paa Tryk uden Tvivl blive paa en Snees Ark, men interessante Afhandling heelt), og de alle ere enige om, saavel, at Afhandlingen antages, som at Forfatterens hermed, tillige med den medfulgte Directions-skrivelse, tilbagefølgende Ansøgning, om at maatte indlevere den paa Dansk, anbefales, har jeg ikke anseet det for fornuødet at lade denne vidtløftige Afhandling circulere videre, forinden det forelagte Spørgsmaal besvares, men troet, i Overensstemmelse med, hvad der hidtil i lignende Tilfælde er skeet, at kunne tilbagesende Ansøgningen til Consistorium med den Erklæring, at man har været enig om, at *Ansøgningen anbefales* saaledes, at Forfatteren maae forsyne Afhandlingen med *latinske Theses*, der angive dens Hovedmomenter, og forelægges vedkommende Professorer til Approbation, forinden de trykkes.

Kjøbenhavn d: 7de Juli 1841

Sibbern

Til Consistorium

1 H. 1064 a.

Inden *H. C. Ørsted* som Universitetets Rector faar afsendt Svaret til Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler, har han dels selv sat sig ind i Afhandlingen, dels foranlediget, at Martensen, som tidligere Docent i Filosofien, har udtalt sig om Skriftet. Ørsted er ikke Ynder af Søren Kierkegaards Maade at skrive paa, og han kan hellerikke lide det Hastværk, hvormed Sagen skal drives igennem. Faa Mennesker vidste paa det Tidspunkt, at Kierkegaards Forlovelse var ved at komme ind i den Krise, der først i August førte til det Brud, der midler-

tidigt heledes, da Kierkegaards Kæreste ved at bønfalde ham i de stærkeste Magters Navn (for Christi Skyld; ved Mindet om din afdøde Fader; »det bliver min Død«) faar ham overtalt til ikke at forlade hende. Muligvis har Sibbern, der ogsaa var blevet en forstaaende ældre Ven af Regine Olsen, anet Sammenhængen og har derfor villet tjene baade Kierkegaard og Regine ved at fremme Disputatsen saa meget som muligt, saa at Kierkegaard kunde drage afsted til Udlandet, og Forholdet mellem de unge kunde klare sig. Efter hvad der foreligger, for Sibbern har ikke ønsket at delagtiggøre andre i sin Viden om Aarsagen til den hævede Forlovelse¹, har Professoren, som allerede fra Kierkegaards Studenteraar har kendt ham, efter det endelige Brud i Oktober forgæves søgt den nyskabte Magister artium op, for at »rakke ham dygtigt ned«² og sige, at ogsaa han nu var overbevist om, at Ironiens Magister var et egoistisk og forfængeligt Menneske, en Ironiker i slet Forstand. Men endnu i Sommermaanederne var Sibbern, muligt ogsaa af Veneration for sin afdøde Kollega Poul Møller, Søren Kierkegaard venlig stemt. Og Kierkegaard satte ogsaa Sibbern højt som Menneske³. Sibbern har sandsynligvis sendt Disputatsen til Ørsted sammen med Facultetsskrivelsen, forat Universitetets Rektor kunde faa et Begreb om Afhandlingens Værdi. Men H. C. Ørsted er ikke begejstret⁴.

[Bilag: 1 Brev, 8°, udateret]

Tak, kjære Ven og Collega, fordi De vilde lade mig faae Kirkegaards Disputats til Gjennemsyn. Den korte Tid og mange andre Forretninger have indskrænket mig til et yderst flygtigt Bekjendtskab. Endskjøndt jeg noksom seer Yttringen af betydelige aandlige Kræfter deri, kan jeg dog ikke nægte, at den gjør et overveiende ubehageligt Indtryk paa mig, især ved to Ting som jeg begge hader, Vidløftighed og Kunstlerie.

Uagtet jeg ikke tvivler om at denne Disputats fortjener

¹) Efterl. Papirer I, 1869, LIII.

²) R. Meyer: Kierkegaardske Papirer 1904, 38.

³) Efterl. Papirer I 1869, LII »... det var en *hel* Mand ...«

⁴) Un. Ark. Det fil. Fak. Dekanatspapirer 1841 Nr. 50.

bedre at antages end mange andre, og at Gjennemlæsningen ved Flere ikke vil forandre [f. 2] den allerede fældede Dom, synes det mig dog fra Formens Side nødvendigt at enten Martensen som afgaaende constitueret Docent i Philosophien, eller Nielsen som nu er den ene Professor deri, gjennemlæste den med. Nielsen kan næppe unddrage sig derfra. At den der leverer en saa lang Disputats ogsaa maa finde sig i at Folk tager Tid til at læse den forstaaer sig.

Deres Brev til Consistorium vil sandsynligvis ogsaa give Anledning til Indsigelser angaaende dette Punkt; jeg sender [f. 3] Dem det derfor underhaanden igjen. Skulde De ikke dele mine Betæneligheder, beder jeg Dem at sende mig Brevet til Consistorium med Bilag tilbage imorgen eller overmorgen tidligt. Det skal da komme med i næste Portefeuille. N. var allerede udgaet imorges.

S. T. Herr Professor
Sibbern

Deres
H. C. Ørsted.

Ridder og Dannebrogsmænd

Sibbern, der al sin Fredsommelighed tiltrods, godt kunde staa fast paa et engang taget Standpunkt, har næppe ændret sin Mening, der ikke paa dette Omraade er langt fra Brøndsteds, at »det ikkun er Facultetets Sag at yde Indsigten og Kundskaberne Anerkjendelse«, mens det sproglige maa være Forfatterens egen Sag, saa Skrivelsen af 7. Juli er uden Tvivl gaaet tilbage til Rektor uden nogen Ændring, endsige Antydning af, at man ønskede at Kierkegaard skulde lade sin Afhandling undergaa et kritisk, sprogligt Gennemsyn. Afhandlingens realia har — til Facultetets Ære — vejet saa tungt, at man ikke har villet strides om formalia; allermindst med en Dialektiker som den unge Søren Kierkegaard.

Ogsaa *Martensen* fik, som tidligere omtalt ved H. C. Ørstedes Mellekomst, Lejlighed til at udtale sig om Kierkegaards Afhandling, hvilket han gør yderst kortfattet¹:

Da Professor Sibbern har opfordret mig til at afgive Votum i denne Sag, erklærer jeg herved, at jeg tiltræder de allerede

¹) se foregaaende Note.

udtalte Anskuelser og altsaa stemmer for Afhandlingens Antagelse.

Mandag d. 12 Juli 1841

H. Martensen¹.

Martensen, der i nogle Aar havde holdt Rusforelæsningerne i Moralfilosofi, men nu var vendt tilbage til det theologiske Facultet, ved hvilket han var uddannet, har saaledes hverken følt Trang til at gøre yderlige Bemærkninger om Afhandlingens Stil, hvortil Ørsted vel nærmest havde ønsket hans Deltagelse i Censuren, eller at tage nogle af de filosofiske Problemer frem til Belysning fra den store Afhandling, i hvis sidste Linie Navnene Martensen og Heiberg forekommer², endda sikkert som en Form for indirekte Meddelelse. Martensen tav; hellerikke 29. September var han at finde blandt de ni Opponenten, medens *J. L. Heiberg* dog vovede sig frem til en Diskussion med den Doktorand, der gjaldt for at være Hegels Lærling og som var paa Vej til at blive hans Banemand i Danmark. Der kan dog ogsaa være en tredie Mulighed, nemlig at Martensen selv var paa Vej ud af Hegelianismen men til Spekulationen i den for ham særegne Form. Martensen siger om sin egen Stilling i disse Aar: »De havde ikke Øie for, at, om jeg end ofte betjente mig af de Hegelske Formler, der dog hos mig arbeidede sig en Anskuelse frem, meget forskjellig fra den Hegelske³. Hvis det er Tilfældet, at Martensen gradvist er vokset ud over Hegelianismen og, trods enkelte radikale Hegelianeres Modstand, har bevaret Sammenhængen mellem sit tidligere og sit nuværende Standpunkt, er det let at forstaa, at han ikke ønsker ved en Disputationsakt med en saa skarp

¹) [Novbr. 1948 solgtes paa Auktion i det Heeske Auktionshus et Eksemplar af Kierkegaards Disputats med følgende egenhændige Dedikation: »Til S. T. Høiærværdige Hr. Prof: Dr: theol: Martensen« (jvfr. Fortegnelse over Bogsamlinger tilhørende forskellige Boer og Rekvirenter S. 6 Nr. 13)]. B. K.

²) S. K. Saml. Værker XIII, 2. Udg. 1930, 428.

³) H. L. Martensen: Af mit Levnet II, 1883, 6 f.

Dialektiker som Kierkegaard, der vel endda vilde faa Støtte af sin ikke mindre talefærdige ældre Broder, at skulle kæmpe med Front til to Sider, baade om Spørgsmaalet vedrørende Sokrates og Kristus som Personligheder og om Afhandlingens aktuelle Del om Ironiens verdenshistoriske Gyldighed. Muligvis har Martensen allerede dengang, som han senere tilstaar det, kunnet sige: »Mit Kjendskab til denne vidtløftige Litteratur er, som sagt, kun saare ringe og fragmentarisk«¹. Hvad Grunden saa er, forholder Martensen sig tavs, men ikke uvillig overfor den vordende Doktor.

Imidlertid er Indstillingen sket til Kongen, om at Søren Kierkegaard maa disputere paa Dansk.

2194

1 H. 1064. Allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Cand[idatus] Theol[ogia] Kierkegaard til at erhverve Magistergraden ved en Afhandling i det danske Sprog.

1 H. 1110
29 Juli 1841

Kongelig Resolution

Vi ville allernaadigst have Cand. Theol. Søren Aabye Kierkegaard forundt Tilladelse til at erhverve Magistergraden ved den af ham indsendte, i det danske Sprog forfattede filosofiske Afhandling, dog saaledes at Disputationen skeer paa Latin over latinske Theses, der angive Afhandlingens Hovedmomenter, og som blive at tilføie den, efter at være blevne approberede af det filosofiske Facultet.

Kjøbenhavn, den 30te Juli
1841

CHRISTIAN R.

Fra Cand. Theol. S. A. Kierkegaard har Dir[ectionen] modtaget en allerunderdanigst Ansøgning om Tilladelse til at maatte indlevere sin for Magistergraden udarbejdede Dissertation: »Om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Sokrates« i Modersmaalet, dog saaledes at der vedføjes samme latinske Theses, og at det mundtlige Forsvar bliver paa Latin. Dette sit Andragende har han støttet derpaa, at en saadan Tilladelse tidligere er allernaadigst bevilget Andre i Tilfælde med hvilke det nærværende synes aldeles ensartet, og af Grunde, som ogsaa her ere tilstede. Han har i denne Henseende bemærket, at Begrebet Ironi vel paa en

¹) H. L. Martensen: Dogmatiske Oplysninger 1850, 13.

Maade tilhører Oldtiden, men at dette Begrebs Opfattelse i strængeste Forstand dog maa hævdes den nyere Tid, og at det vilde blive vanskeligt, ja umueligt, uden at den frie personlige Fremstilling for meget vilde lide, udtømmende at behandle denne [f. 2] Gjenstand i det Sprog, der hidtil var de Lærdes. Han har derhos troet, ved den Maade, hvorpaa han har absolveret sine Studier, idet han har underkastet sig alle sine Examina med bedste Karakter og den philologisk-philosophiske Examen med Udmærkelse, og derved, at han med fortrinligt Held har givet Undervisning i Latin ved Borgerdydsskolen i K[jøben]h[a]vn, at have aflagt saadanne Prøver paa Indsigt i de lærde Sprog, at der ikke fra denne Side synes at kunne være Noget til Hinder for hans Ønskes Opfyldelse.

Ligesom Consistorium og det philosophiske Facultet, hvis Erklæringer Dir[ectionen] har indhentet, have været enige i at anbefale dette Andragende, idet Facultetet tillige har bemærket, at det har fundet Afhandlingen aldeles værdig til at antages, saaledes skjønner Dir[ectionen] ikke rettere, end at de samme Grunde her er tilstede, som i flere tidligere Tilfælde har foranlediget en lignende allernaadigst Tilladelse, hvilken navnlig senest er bleven meddeelt Cand. Theol., nuværende Sognepræst Mag[ister] A. P. Adler ved allerh[øieste] R[e]s[ol]u[ution] af 8de Mai f. A.

Og da Dir[ectionen] maa allerunderdanigst formene, at det vilde være meget anormalt og uhensigtsmæssigt [f. 3], om philosophiske Æmner, der ikke med Held kunne behandles paa Latin, skulde være saa godt som aldeles udelukkede fra Concurrence til akademiske Værdigheder i det Facultet, der netop bærer Navn af det philosophiske, troer Dir[ectionen], saavel med Hensyn hertil, som til hvad der er oplyst om Candidat Kierkegaards grundige Studier og ualmindelige Indsigter, navnlig i de philologiske Videnskaber, at burde allerunderdanigst anbefale ham til den ansøgte Tilladelse, der dog formentligen maatte være at clausulere saaledes, at Forfatteren forsyner Afhandlingen med latinske Theses, der angive dens Hovedmomenter, og forelægges vedkommende Professorer til Approbation forinden de trykkes, samt saaledes at den mundtlige Disputation skeer i det latinske Sprog. Dir[ectionen] indstiller saaledes i dybeste Underdanighed:

at Cand[idatus] Theol[ogiæ] Søren Aabye Kierkegaard maa allernaadigst forundes Tilladelse til at erhverve Magistergraden ved den af ham indsendte i det danske Sprog

forfattede philosophiske Afhandling, dog saaledes, [f. 4] at Disputationen skeer paa Latin over latinske Theses, der angive Afhandlingens Hovedmomenter, og som blive at tilføje den, efter at være blevne approberede af det philosophiske Facultet.

Først fire Uger efter naar Kongens Tilladelse officielt til Facultetet²:

Den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler har under 10de d. M. tilskrevet Consistorium saaledes:

»Efter at have modtaget den af D.Hrr. Rector og Professorer under 17de f. M. afgivne Betænkning over Cand. theol. Kierkegaards Andragende om Tilladelse til at erhverve Magistergraden ved en Afhandling i det danske Sprog, har Directionen desangaaende nedlagt allerunderdanigst Forestilling, og det har derefter behaget Hans Majestæt Kongen under 30te s. M. aller-naadigst at resolve saaledes:

»Vi ville allernaadigst have Cand. theol. Søren Aabye Kierkegaard forundt Tilladelse til at erhverve Magistergraden ved den af ham indsendte, i det danske Sprog forfattede, philosophiske Afhandling, dog saaledes at Disputationen skeer paa Latin over latinske Theses, der angive Afhandlingens Hovedmomenter, og som blive at tilføie den, efter at være blevne approberede af det philosophiske Facultet«.

Foranstaaende communiceres Facultetet til egen Efterretning og til Kundgjørelse for Ansøgeren.

Kjøbenhavn, den 28de August 1841

H. C. Ørsted.

Algreen Ussing.

vidi

S. A. Kierkegaard.

/ J. Reinhardt.

Til Det philosophiske Facultet.

For Søren Kierkegaard stod da endnu tilbage at indlevere de krævede latinske Theses, der skulde være udtaget af Afhandlingen, og som kunde egne sig til at være Udgangspunkter for den mundtlige Disputationsakt.

¹) Univ. og Skoledir. Ark. 1841 Forest. 2194: Indlæg.

²) Univ. Ark. 1640 Filos. Fac. Dekanatspapirer 1841 Nr. 67.

Og i Diariet¹, uden Datum, men mellem 1. og 7. September 1841 hedder det: »Cand. th. Søren Kierkegaard indleverede sine theses til hans Inaugural-Dissertation. De udsendtes d. 7^e September til Professorerne Brøndsted, Petersen, Madvig«. Der tilføjes: »De retournede Dagen efter. De gjorte Bemærkninger meddeelttes Kierkegaard mundtligt«. Ogsaa om enkelte af Theserne var der delte Meninger, men ingen turde altsaa binde Bjælden om Kattens Hals, som de følgende Vota dog ønsker, at det skete.

Indlagt² forelægger jeg mine vedkommende Herrer Colleger Cand. Søren Kierkegaards Theses, der skulle ledsage hans Inaugural-Dissertation, til Antagelse, saafremt man ei vil fordre nogen af dem forandret. Tillige beder jeg mine Herrer være betænkt paa, hvo af Dem der vil paatage sig partes opponentis ordinarii. Jeg bliver den Ene, den Anden maatte vel snarest een af Professorerne i den græske Philologie være, men maaskee dog ogsaa Professor Madvig, som Den, der kjender Afhandlingen bedst, kunde paatage sig det.

Khavn Tirsd: d. 7de Sept 1841

Sibbern.

E. S. Herr. Kierkegaard haaber, at kunne faae sin Afhandling saa betids fra Trykken, at han uden Forhastelse kan disputere, inden med 1ste Oct. Examen artium begynder.

[f. 2]. Om nærværende Theses har jeg ikkun to Ting at bemærke; den *ene*, at mig synes Forfatteren gjorde bedst i at udelade No I og No XV; No I fordi den angaaer en delicat Materie, som det vilde blive meget vanskeligt at discutere offentligen uden Anstød; og i Henseende til No XV, fordi denne Gjenstands Behandling i et Colloquium paa Latin ufejlbarligen vilde føre til en ufrugtbar Ordstrid, der sandsynligvis kom til at dreie sig om hvad Forf. mener med »humana vita«. Det *andet* jeg vilde tage mig den Frihed at bemærke, er, at Forfatteren burde anmodes om at redigere No IX noget anderledes; thi da Hensigten med *latinske* Theses ved Siden af en trykt Bog som af gode Grunde ikke kunde skrives paa Latin,

¹) Univ. Ark. 1630.

²) Univ. Ark. 1640. Filos. Fac. Dekanatspapirer 1841 Nr. 74.

jo vel maa være, at opstille Noget, hvorover man kan samtale paa dette Sprog, saa opnaaes denne Hensigt ikke ved at tilbyde en Thesis hvori »substantialitas«, »realitas« og »idealitas« ere Hovedmomenterne.

Dersom Disputationen ikke bestemmes førend nogle Dage efter Forelæsningernes Slutning og til en af de sidste Dage i denne Maaned, da har jeg Intet imod at ansættes som den Ene af Opponentes ordinarii; men bedst var det dog nok, at En af mine Herrer Colleger vilde paatage sig dette Hverv, da De nok begge allerede kjende Bogen meget bedre end jeg, som ikke kunde beholde det vidtløftige Manuscript, da det circulerede i Facultetet, længere end een Dag; hvilket ampliss. Decanus nok vil erindre. Ærbødigst

Brøndsted.

modtaget Tirsdag Aften d 7de, afsendt Onsdag Morgen d 8de Sept 1841.

Ved Hr. Cand. Kierkegaards Theses har jeg intet andet at bemærke, end at No XIII vel kunde trænge til en nærmere Redaction. — Til at forlange Udeladelser synes mig ikke at være tilstrækkelig Grund, især da Theses ere saa mange, at der er nok at vælge af. Med Hensyn til No IX maa dertil i disse Materier gives Frihed til at benytte de paatalte termini, og Forf. vilde formodentlig svare, at han ikke uden ved vidtløftige og utydelige Omskrivninger kan sætte andre Ord istedet for de brugte. —

Da min Collega, Hr. Geheime-Legationsraad Brøndsted under den anførte Betingelse, som efter hvad jeg veed vil gaae i Opfyldelse, er villig til at paatage sig partes opponentis ordinarii, ønsker jeg, dersom ikke Prof. Madvig overtager dette Arbejde, at det bliver saa. Ogsaa mit foreløbige Bekiendtskab med Afhandlingen er saare ringe, og jeg tillader mig at tilføie, at det nok bliver min Tour denne Gang at examinere ved den philologiske Embedsexamen. — Er Forandringen i No XII af Forfatteren?

Modtaget og exped. d. 9de Sept. 1841.

F. C. Petersen.

[f. 3]. Jeg har Intet at bemærke med Hensyn til Antageligheden af de forelagte Theses. Da Afhandlingen, hvoraf de ere uddragne, hvad dens philologiske Element angaaer, saa ganske dreier sig om Plato, Aristophanes og Xenophon, til-

falder det vel nærmest mine Herrer Colleger at opponere ex officio, og da jeg denne Sommer har været, er og endnu i nogle Uger vil vedblive at være stærkt medtagen af Arbeide, hvorfra jeg, hvis Leilighed gives, gjerne vilde løsrive mig et Par af de sidste Dage af denne Maaned, saae jeg mig helst fritagen for Oppositions-*Pligten* ved denne Leilighed. Bliver jeg tilstede og faaer nogenlunde Tid, skal jeg ved at opponere ex auditorio bidrage til Disputationsacten.

den 8de Septbr 1841

J. N. Madvig.

Ligesaa lidt som der foreligger nogen Indiciier for, at Søren Kierkegaard har efterkommet sine Censurers Henstilling i Retning af at foretage visse Neddæmpninger i Sprogbrugen, hvor man havde fundet Udtrykkene for platte eller sarkastiske, ligesaa lidt synes de Indvendinger at have frugtet, som Professorerne Brøndsted og F. C. Petersen gjorde mod tre af de indsendte femten Theses. Beklagelsesvist er Afhandlingens Manuskript ikke mere at finde, men da de trykte Theses XIII og XV indeholder netop de af Censorerne angrebne Ord, der af Forfatteren, som af Professor Petersen forudsagt, ikke har kunnet erstattes med andre mere svævende Udtryk, taler Sandsynligheden for, at det samme gælder Thesis I, om hvilket den fine Arkæolog Brøndsted udtaler, at den bør udelades, »fordi den angaaer en delikat Materie, som det vilde blive meget vanskeligt at discutere offentligen uden Anstød«. Kierkegaard har som første Thesis sat:¹ *Similitudo Christum inter et Socratem in dissimilitudine præcipue est posita.* Med Udgangspunkt fra F. C. Baur's: *Das Christliche des Platonismus oder Sokrates und Christus*, 1837, hævder Kierkegaard i en Note², at der dog altid for ham »bliver en beskeden lille asthmatiske Tvivl tilbage om, at Ligheden bestaaer i Uligheden, og at der kun er en Analogi, fordi der er en Modsætning«. Medens Sokrates' Personlig-

¹) S. Kierkegaard: Samlede Værker ²XIII p. 107.

²) *ibid.* p. 119.

hed var ironisk og negativt indstillet overfor sine Omgivelser, stod Kristus i et positivt og reelt Forhold til Mennesker; han kunde tages paa Ordet og havde i sig Guddommens Fylde, medens Sokrates ved sit Standpunkt, som Kierkegaard kalder »den uendelige absolute Negativitet«, kun kunde føre andre ind til Tvivlen om alt og alle. Brøndsted, der var mere Græker end Kristen, har sikkert villet undgaa, at Kierkegaard under Disputationen gjorde Alvor af, hvad han havde antydnet i den førnævnte Note, at han, hvis Afhandlingens Ramme havde tilladt det, vilde have beskæftiget sig mere med det af Baur fremstillede Lighedsforhold mellem Sokrates og Kristus, som Kierkegaard fandt var diametralt modsat. Den Kristus, Søren Kierkegaard stiller op som Sokrates' Modbillede, er ikke Rationalismens Rabbi fra Nazaret, men Gudmennesket, Troens Formidler; og mellem Linierne kan det allerede skimtes, hvad Kierkegaard senere udtrykte ligefremt¹: »Formelt kan jeg godt kalde Sokrates min Lærer — medens jeg kun har troet og troer paa Een, den Herre Jesus Christus«.

Hvorom alting er, de af Søren Kierkegaard indleverede Theses har uden Tvivl faaet Lov til at staa og blive drøftet igennem under den 7½ Time lange Disputationsakt, hvor blandt de 9 Opponenten ogsaa de 3 af Censorerne (Brøndsted, Sibbern, F. C. Petersen) befandt sig og sikkert har givet Udtryk for lignende Tanker, som de i deres Antagelsesvota fremsatte. At Søren Kierkegaard, som Broderen Peter ved sin Disputats fem Aar i Forvejen, har klaret saa vel for sig, at en Tilhører har kunnet melde hjem, at han »legede Himmelspræt med Facultetet«² er muligt, begge Brødre var jo fra Barnsben fortrolige med alle en Diskussions Muligheder og, hvad der i denne Forbindelse var mindst lige saa værdifuldt, fra deres Skoledage var de vant til at udtrykke sig paa et klassisk Latin,

¹) S. Kierkegaard: Samlede Værker ²XIII p. 579.

²) H. F. Rørdam: Peter Rørdam I, 1883, 79.

et Sprog, som Studentertiden havde givet rig Lejlighed til at dyrke yderligere.

Fra selve Forsvaret af Afhandlingen 29' September bør nævnes de ni Opponenten, der foruden de to officielle Professorerne Sibbern og Brøndsted var Professorerne F. C. Petersen og Heiberg, Broderen, Dr. Peter Kierkegaard, Overlærer F. P. J. Dahl, tidligere Frederiksborg lærde Skole og Madvigs Lærer i Skoledagene, engang Emne til et filosofisk Professorat¹ og forhenværende filosofisk Docent i Christiania; Dr. phil. A. F. Beck, et uroligt filosofisk Hovede, som Kierkegaard senere polemiserede mod, Cand. theol. Christens, en Tid ogsaa fremme paa den literære Arena, og en norsk cand. mag. Thue.

Den 1. Oktober indsender de officielle Opponenten Meddelelse til Universitetsdirektionen om den stedfundne Disputats² og den 26. Oktober kommer Meddelelse tilbage om, at Kierkegaard maa confereres Magistergraden i Filosofi³.

Paa Directionens allerunderdanigste Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen under 14de d. M. allernaadigst at bemyndige Facultetet til at conferere Cand. theol. Søren Aaby Kierkegaard Magistergraden ved Kjøbenhavns Universitet. —

Hvilken allerhøieste Resolution Man ikke skulde undlade tjenstligst at communicere Facultetet til fornøden Efterretning og Foranstaltning. —

Den kongl. Direction for Universitetet og de lærde Skoler.
d. 26de Octbr. 1841

Engelstoft J. Hansen Kolderup Rosenvinge
/ Selmer

Til det philosophiske Facultet.

Dagen iforvejen var »Ironiens Magister« rejst afsted til

¹) Persh. Tidsskr. V. R. 6 Bd. 1909, 207.

²) se Un. Arkiv 1630. Diarium 1841 Nr. 88.

³) se Un. Arkiv. 1640. Fil. Fac. Dekanatspapirer 1841 Nr. 124 b.

Berlin. Naar det hedder i Diariet:¹² 6. Oktober . . . »Diplomet udstedtes og tilstilledes ham«, maa det være sket paa anden Haand.

Det blev Søren Kierkegaards første og sidste Deltagelse i Universitetets officielle akademiske Liv.

¹⁾ se p. 310 Note 2.